

บทที่ 1

บทนำ

1.1 บทนำ

เสาวรสหวาน (Passion fruit) เป็นไม้ผลเศรษฐกิจที่สำคัญของพื้นที่สูง ในปี พ.ศ. 2539 มูลนิธิโครงการหลวงสามารถคัดเลือกพันธุ์เสาวรสสำหรับรับประทานสดได้ลักษณะตามต้องการ คือ พันธุ์เบอร์ 2 เนื่องจากมีคุณภาพดี มีปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ไม่น้อยกว่า 15 องศาบริกซ์ ขนาดผลใหญ่ ให้ผลผลิตสูง ต้นแข็งแรงและดูแลรักษาง่าย โดยคัดเลือกจากต้นที่เพาะเมล็ดจากเสาวรสผลสีม่วงซึ่งเป็นพันธุ์จากไต้หวัน ปัจจุบัน มูลนิธิโครงการหลวงได้ส่งเสริมให้เกษตรกรบนพื้นที่สูงปลูกเสาวรสหวานเพื่อสร้างรายได้ ในปี พ.ศ.2557 มีเกษตรกรจำนวน 283 รายจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง 27 แห่ง มีพื้นที่ปลูกเสาวรสหวาน 458.09 ไร่ มีผลผลิตจำหน่ายผ่านตลาดมูลนิธิโครงการหลวง 170.2 ตันและเกษตรกรจำหน่ายเอง 186.6 ตัน รวมผลผลิต 356.8 ตัน คิดเป็นมูลค่า 10.755 ล้านบาท สำหรับราคาผลผลิตเสาวรสหวานอยู่ในระดับที่ดี คือ เฉลี่ย 35-60 บาทต่อกิโลกรัม

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานที่ขยายผลความสำเร็จของมูลนิธิโครงการหลวงไปยังพื้นที่สูงอื่นๆ ได้นำองค์ความรู้ในการปลูกเสาวรสหวานของมูลนิธิโครงการหลวงไปปลูกทดสอบในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ภายใต้โครงการศึกษาและทดสอบเทคโนโลยีโครงการหลวงในการผลิตพืช-สัตว์แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง ในพื้นที่บ้านปางแดงในและห้วยเป่า อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เกษตรกรสามารถปลูกและเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 โดยในระยะแรกจำหน่ายในพื้นที่ และมีการรวมกลุ่มของเกษตรกรในการจัดการผลผลิตเพื่อขายส่งให้พ่อค้าทั้งในพื้นที่และในจังหวัดเชียงใหม่ ปัจจุบันมีการส่งเสริมการปลูกในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงอื่น รวมประมาณ 400 ไร่ ประมาณการผลผลิต 150 ตันในปีฤดูกาลผลิต 2558

สำหรับระบบการปลูกเสาวรสหวานในปัจจุบัน เกษตรกรนิยมปลูกต้นเสาวรสหวาน 2-3 ปี จึงรื้อแปลงและปลูกใหม่ ผลผลิตในปีแรกและปีที่ 2 ต้นเสาวรสหวานจะให้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ผลมีขนาดใหญ่ แต่เมื่อต้นมีอายุ 2 ปีขึ้นไป ผลเสาวรสหวานจะมีขนาดเล็กลง เนื่องจากโรคไวรัสซึ่งพบในต้นเสาวรสหวาน ส่งผลให้ต้นไม่สมบูรณ์ ต้นโทรม อ่อนแอต่อโรคและแมลง และหากมีการปลูกซ้ำในพื้นที่เดิม จะเกิดการสะสมของโรคและแมลงในแปลงมากขึ้น นอกจากนี้ ในช่วงฤดูฝนซึ่งเป็นช่วงติดผลของเสาวรสหวานนั้น ยังพบปัญหาโรคผลเน่าซึ่งเกิดจากเชื้อ *Phytophthora* sp. และเชื้อ *Collectotrichum* sp. ทำให้ผลผลิตของเกษตรกรร่วงหล่นจำนวนมาก สูญเสียผลผลิตก่อนเก็บเกี่ยวมากกว่าร้อยละ 40 และพบเป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะในช่วงเดือนสิงหาคมถึงกันยายน มีรายงานการปลูกเสาวรสหวานที่สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) ซึ่งปลูกเพียง 1 ปี ระยะปลูก 1.5 เมตร มีปริมาณผลผลิต 12-36 กิโลกรัมต่อต้น และมีการระบาดของโรคและแมลงน้อยมาก นอกจากนี้ มีการปลูกเสาวรสหวานภายใต้โรงเรือนที่คลุมด้วยตาข่ายสีขาว เพื่อป้องกันแมลงศัตรูพืชและแมลงพาหะนำไวรัส ดังนั้น การศึกษาการปลูกเสาวรสหวานในโรงเรือนแบบง่าย เนื่องจากการปลูกพืชในโรงเรือนสามารถควบคุมปัจจัยที่มีผลต่อพืชได้ เช่น แสงแดด ลม ฝน และแมลง เป็น

ต้น โดยคำนึงถึงความคุ้มทุน จึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการแก้ไขปัญหาผลเน่าในฤดูฝนของเสาวรสหวนได้จากการเริ่มทดลองในปี พ.ศ. 2558 ต้นเสาวรสหวนที่ปลูกภายใต้โรงเรือนและการปลูกกลางแจ้งจะเริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ตั้งแต่เดือนกันยายน 2558 ซึ่งจะได้เปรียบเทียบในเรื่องปริมาณและคุณภาพผลผลิตของแต่ละวิธีการต่อไป

จากศึกษาคัดเลือกพันธุ์เสาวรสหวนเหลือจาก 4 แหล่ง คือ PY-TW (ผลเหลืองได้หัววัน) PY-S (ผลเหลืองจากสะโงะ) PY-Pr (ผลเหลืองจากเปรู) และ P-Kb (ผลจากอเมริกา) พบว่าช่วงดอกบานของ PY-TW, PY-Pr และ P-Kb เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนสิงหาคม 2557 ขณะที่ PY-S จะออกดอกช้ากว่า (เดือนกันยายน 2557) คุณภาพผลผลิตของ PY-TW, PY-S, PY-Pr และ P-Kb มีน้ำหนักผลเฉลี่ย เท่ากับ 98.19, 100.10, 193.11 และ 92.06 กรัม ตามลำดับ โดย PY-S มีค่าเฉลี่ยของแข็งที่ละลายน้ำได้ (TSS) มากที่สุด (16.44 เปอร์เซ็นต์) ขณะที่ PY-TW มีค่าปริมาณกรดที่ไทเทรตได้ (TA) น้อยที่สุด คือ 1.38 เปอร์เซ็นต์ (อัจฉรา และคณะ, 2558) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 จะได้ทำการคัดเลือกและเก็บข้อมูลต่อเนื่อง และคัดเลือกเสาวรสหวนพันธุ์เบอร์ 2 เพื่อให้ได้ต้นที่มีลักษณะเด่นและให้ผลผลิตที่มีคุณภาพ อันจะเป็นการพัฒนาการผลิตเสาวรสหวนบนพื้นที่สูงต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) ศึกษาและพัฒนารูปแบบการปลูกเสาวรสหวนเพื่อลดปัญหาโรคผลเน่าในฤดูฝน
- 2) ศึกษาและคัดเลือกพันธุ์เสาวรสหวนพันธุ์ใหม่ที่เหมาะสมกับพื้นที่สูง
- 3) ศึกษาวิธีการในการบ่มผลเสาวรสหวนที่เหมาะสมกับพื้นที่ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลต่างกัน

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

- 1) การศึกษารูปแบบการปลูกเสาวรสหวนเพื่อลดปัญหาโรคผลเน่าในฤดูฝน โดยร่วมกับเกษตรกรผู้ปลูกเสาวรสหวนพันธุ์เบอร์ 2 จำนวน 2 พื้นที่
- 2) ศึกษาและคัดเลือกพันธุ์เสาวรสหวนที่เหมาะสมกับพื้นที่สูง อย่างน้อย 4 สายพันธุ์
- 3) ศึกษาวิธีการในการบ่มผลเสาวรสหวนพันธุ์เบอร์ 2 ที่เหมาะสมกับพื้นที่ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลต่างกัน อย่างน้อย 2 ระดับ